WWF
MAGASIN
MARTS
2015

Årgang 33

Levende Natur

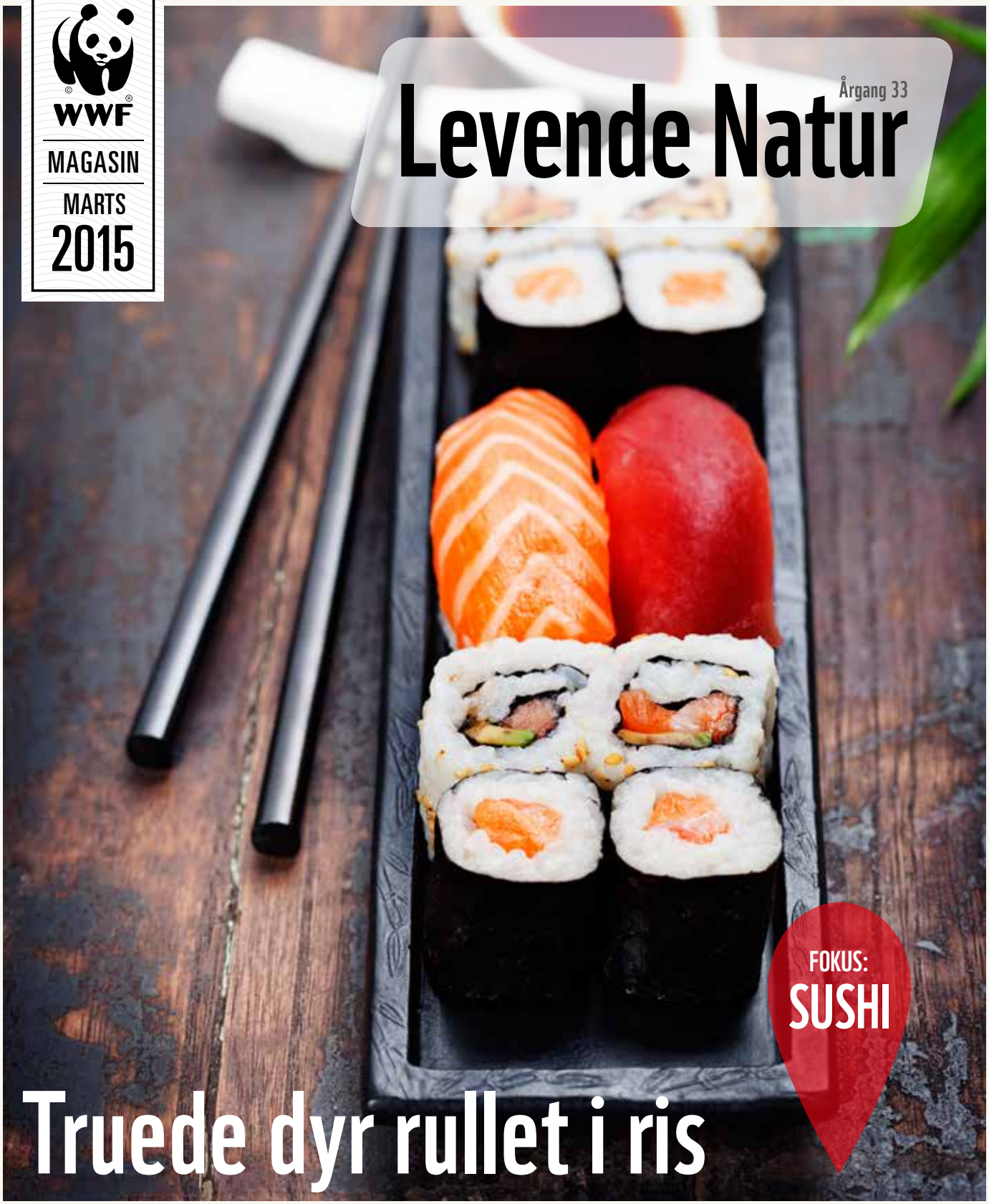

FOKUS:
SUSHI

Truede dyr rullet i ris

SUSHI-GUIDE
Hvad gemmer sig mellem dine spisepinde?

KONFLIKT I GRØNLAND
Flere isbjørne søger mod byerne

ZOO IN THE DARK
Kom med WWF til Sluk Lyset event

DANSENDE LEMURER
H.K.H. Prinsgemalen besøger Madagaskar

MED RØDDERNE I VAND

I Vietnam findes den spektakulære våde skovtype, mangrove, der er særlig karakteristisk ved, at den har krogede rødder, er sumpet og et paradis for myg, fugle og fisk. Mangroveskove findes i 123 lande og dækker 152.000 kvadratkilometer på verdensplan. Mere end 35 procent af mangroven er på verdensplan væk, og i Vietnam er det helt op mod 50 procent.

Mangroven er et sårbart og yderst produktivt økosystem, der udgør overgangen mellem land og hav og beskytter de fattige kystsamfund mod voldsomme storme og tsunamier.

I Vietnam bliver mangroveskoven ryddet blandt andet for at give plads til den hastigt voksende reje-industri. Men rejerne kan sagtens opdrættes uden, at det går ud over mangroven. WWF samarbejder med regeringer og eksperter om den globale markedsbaserede standard, ASC-certificering, for ansvarligt opdræt af rejer, der samtidig beskytter mangroven.

Læs mere om WWF's arbejde med rejefarmere i Vietnam i dette nummer af Levende Natur og på **wwf.dk/mekong**

© NATUREPL.COM / TIM LAMAN / WWF-CANON

© ELIZABETH KEMF / WWF

EN SUSHI-RULLES BEKENDELSER

En af de allerstørste gastronomiske trends i Danmark de seneste 10 år er sushi. En lille risbolle med et stykke rå fisk ovenpå. Umiddelbart lyder det som en kedelig spise, men danskerne, jeg selv inklusiv, er vilde med det. Sushi-trenden rammer lige ned i de populære fødevaretendenser om sundhed, rene råvarer, æstetik, god kvalitet og bekvemmelighed. Men der mangler en vigtig ingrediens – nemlig fokus på bæredygtighed. Problemet er, at mange producenter og forbrugere ikke tænker over, hvordan bestanden af de fisk eller skaldyr, der pryder sushien, har det, og hvordan de er fanget eller opdrættet.

WWF har derfor lanceret en Sushi-guide, der giver dig et overblik over, hvilke sushityper du kan spise med god samvittighed, og hvilke du skal holde dig fra. Guiden undersøger også bæredygtigheden hos de ni største sushikæder i Danmark. Jeg kan afsløre, at flere desværre lægger en truet dyreart på risbollen, og at hele seks ud af ni restauranter slet ingen stjerner får for deres bæredygtighed – eller mangel på samme. Der er altså virkelig plads til forbedringer i sushi-branchen. Læs mere om guiden på side 8.
Vi tager jer også med til Vietnam, hvor vi følger en reje-farmer, der opdrætter rejer til sushihungrende danskere. Rejeopdræts-industrien vokser mere end ti procent årligt, og WWF arbejder i øjeblikket med 620 farmere om forvaltning og ASC-certificering i Soc Trang, Bac Lieu og Ca Mau provinserne i det sydlige Vietnam, der tilsammen producerer over 3.200 tons rejer årligt.

Der sker mere endnu på havområdet. Som noget nyt, tager vi rundt i Danmark i løbet af foråret og sommeren og inviterer til et unikt kig ned under havoverfladen. Vores entusiastiske hav-crew tager snorkelmasken på og viser vej i det vilde undervandsmiljø ved de danske kyster – og du kan komme med helt gratis. Det danske hav byder på enestående boblerev, fisk og skaldyr, som du ikke kan møde andre steder i verden. Læs mere på side 24.

Og traditionen tro slukker vi lyset sammen med resten af verden til Earth Hour Sluk lyset 28. marts mellem kl. 20.30 og 21.30 for at sætte fokus på de globale klimaudfordringer, der desværre ikke er blevet mindre. Især ikke da 2014 tog rekorden som det varmeste år nogensinde målt. I år inviterer vi i den anledning jer medlemmer plus en gæst til en ZOO IN THE DARK event i tre zoologiske haver, hvor du kan få nogle hyggelige og spændende oplevelser i mørket. Find dine gratis billetter på midtersiderne, hvor du også kan læse mere om Earth Hour og arrangementerne.

God læselyst og husk at slukke lyset 28. marts fra kl. 20.30-21.30!!

Gitte Seeberg
Generalsekretær

© POLFOTO

© WILD WONDERS OF EUROPE / ZANKL / WWF

WWF

WORLD WIDE FUND FOR NATURE
er en privat og uafhængig organisation, som arbejder for at løse globale natur- og miljøproblemer. WWF arbejder over hele kloden og WWF Verdensnaturfonden er den danske afdeling. Formålet med WWF's arbejde er at sikre naturen som livsgrundlag for mennesker og dyr. Læs mere om WWF Verdensnaturfonden på **wwf.dk**

Udgivet af WWF Verdensnaturfonden, Svanevej 12, 2400 København NV.
Tlf. 35 36 36 35
E-mail wwf@wwf.dk Giro 500-2001
Ansvarshavende redaktør
Charlotte Brix Andersen
Redaktør Anne Burlund
Mail til redaktionen
levende.natur@wwf.dk
AD En:60, www.en60.dk
Forside © Natalia Klenova Photography
Tryk KLS Grafisk Hus A/S **Oplag** 19.300
Papir Arctic Volume White. Du kan blive medlem ved at betale minimum 360 kr. om året. Levende Natur sendes gratis til medlemmer.

INDHOLD

6 Globale succeser
Muslingefiskeri i Indien MSC-certificeret

8 Hvor bæredygtig er din makirulle?
WWF udgiver Danmarks første Sushi-guide

10 En reje med standarder
Mød Nguyen van Tuan, der er rejefarmer i Vietnam

13 Restauranter dumper på bæredygtighed
Flere sushirestauranter serverer truede dyr

14 Tag med i Zoo i den mørke time
Sluk lyset under Earth Hour den 28. marts

16 Soja presser Sydamerikas skove
Læs om fem skovøkosystemer, der bliver mindre og mindre år for år

19 Virksomheder sidder både med ansvaret – og løsningen
Interview med Arla og HKScan om soja

20 Rekordmange isbjørne skudt i selvforsvar
Læs WWF's bud på løsninger i ny rapport

22 Madagaskar – lemurernes land
Mød dansende lemurer og træer så store som kirker

24 Hop i havet med WWF
På med snorkelmasken og ud i det blå

25 Mød et medlem
Connie Kragelund er vild med regnskoven

26 Dit WWF
Det traditionsrige Naturmærke er på gaden

KLIMA-NEUTRAL TRYKSAG
No. 001
FSC www.fsc.org MIX Papir fra ansvarlige kilder FSC® C022933
5041 0016 Trykkeri

GLOBALE SUCCESER

Af Ida Eigenbroth

Tusind tak for din støtte til WWF, der gør vores arbejde muligt! WWF arbejder for en bæredygtig fremtid, hvor mennesker lever i harmoni med naturen. Med din støtte kan vi fortsat arbejde over hele kloden for at bevare verdens truede arter og udbrede bæredygtigt fiskeri, ansvarlig skovbrug og vedvarende energi, der sikrer, at der også i fremtiden er en mangfoldig natur og ressourcer nok til vores børn og børnebørn. I fællesskab kan vi gøre en forskel og sikre en klode i balance.

2.226
er antallet af tigre i Indien

20.000
elefanter er der nu i Namibia

TAK! DIN STØTTE GØR WWF'S ARBEJDE MULIGT

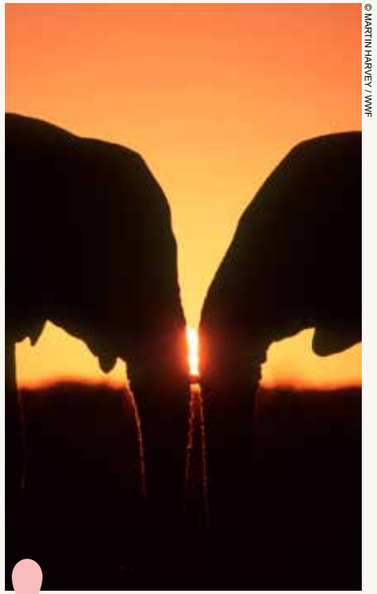
© MARTIN HARVEY / WWF

NAMIBIA

Markant øget elefantbestand. Med støtte fra blandt andre WWF er det lykkedes lokalbefolkningen i Namibia at øge landets bestand af elefanter fra 7.500 i 1995 til 20.000 ved seneste optælling. Fremgangen skyldes, at lokalbefolkningen selv forvalter de fredede områder og tjener penge på elefanterne gennem turisme. Det tilskynder dem til at passe på de store dyr og beskytte dem mod krybskytter. Også bestandene af bjergzebraer, løver, sorte næsehorn og gazeller er i fremgang eller stabile. Initiativet er opstået som et samarbejde mellem de namibiske myndigheder og civile organisationer.

© SIMON RAWLES / WWF

INDIEN

Første MSC-fiskeri. På WWF's initiativ er det nu lykkes muslingefiskeriet i Kerala i det sydlige Indien at blive MSC-certificeret som det første i landet. Dette er et stort skridt for bæredygtigt fiskeri i Indien. Muslingefiskeriet beskæftiger 3.000 fiskere, der blandt andet har ændret maskestørrelserne i fiskenettene og indført kvoter for fiskeriet, der sikrer, at der også i årene fremover er nok fisk i havet og dermed arbejde til fiskerne. Muslingefiskeriet i Kerala er det tredje fiskeri i Asien, der er blevet MSC-certificeret.

FIND FLERE GLOBALE RESULTATER OG SUCCESHISTORIER FRA WWF'S ARBEJDE RUNDT OM I VERDEN PÅ **WWF.DK/SUCCESER**

© NATUREPL.COM / FRANCOIS SAVIGNY / WWF

INDIEN

Over 50% flere tigre. Bestanden af de bengalske tigre i Indien er steget fra 1.411 i 2006 til 2.226 i 2014. Optællingen er den mest grundige nogensinde foretaget og er koordineret mellem en stribe indiske myndigheder, forskningsinstitutioner, WWF Verdensnaturfonden og andre natur- og miljøorganisationer. Optællingen er blandt andet foretaget ved hjælp af 9.700 kamerafælder opsat i 18 indiske delstater. Nogle af de største trusler mod den bengalske tiger er, at dens levesteder ødelægges til fordel for infrastrukturprojekter og palmeolieplantager. Også krybskytteri er fortsat en trussel for tigrene.

© AUDRA MELTON / WWF-US

EUROPA

Palmeolie skal deklareres. Fra december blev det lovpligtigt i hele EU at deklarere, om der er palmeolie i fødevarer som chips, chokolade og shampoo. Hvert år ryddes store skovarealer for at gøre plads til produktion af palmeolie, som indgår i op mod 50 procent af alle varer på supermarkedernes hylder. Tidligere stod der kun 'vegetabilsk olie', hvilket gjorde det umuligt for forbrugerne at gennemskue, om der var tale om palmeolie. Den nye lov giver derfor forbrugerne bedre mulighed for at efterspørge certificeret regnskovs-fri palmeolie.

© KEVIN SCHAFER / WWF

ALASKA

Bristol Bay beskyttet mod olieudvinding. De amerikanske myndigheder har besluttet, at der ikke må udvindes olie i et område på godt 170.000 kvadratkilometer i Bristol Bay, hvilket svarer til cirka fire gange Danmarks areal. WWF har sammen med en række fiskeriorganisationer, lokalsamfund og andre miljøorganisationer presset på for at få beslutningen igennem. Bristol Bay er et af Nordamerikas rigeste marine økosystemer. Derudover vurderes fiskeriet til mere end 30 milliarder kroner årligt, hvilket er langt mere, end olieudvinding i området vurderes til på sigt.

© RICARDO LISBOA / WWF-US

BRASILIEN

Vigtig sojaaftale beskytter regnskoven. Det såkaldte sojamoratorie, der blev indgået i 2006 efter pres fra grønne organisationer heriblandt WWF og som sikrer, at produktion, handel og finansiering af sojabønner ikke er forbundet med afskovning af Amazonas er netop blevet forlænget til 2016. En helt ny undersøgelse fra University of Wisconsin viser nemlig, at sojamoratoriet får virksomheder i importørlandene til at efterspørge ansvarligt produceret soja og det har betydet, at afskovningen i Brasilien af Amazonas er faldet fra 30% til kun 1% om året.

© GETTYIMAGES.COM / HAGEN ZAPF

VIDSTE DU, AT...

...VI SPISER MERE OG MERE FISK? I 1960 SPISTE HVER INDBYGGER I GENNEMSNIT 10 KILO FISK OM ÅRET, OG I 2012 VAR DET TAL STEGET TIL 19 KILO.

...FISK OG SKALDYR ER MERE KLIMAVENLIGT END KØD? ET KILO PILLEDE, FROSNE REJER UDLEDER 10,5 KG. CO2, MENS ET KILO OKSEKØD BELASTER KLIMAET MED HELE 19,3 KG.

KILDE: WWF OG FAO

HVOR BÆREDYGTIG ER DIN MAKIRULLE?

Flere og flere danskere kaster sig ud i at spise med pinde. Sushi er nemlig blevet et populært – og sundt – alternativ til traditionel fastfood, hvis det skal gå stærkt i hverdagen, eller vi skal hygge os lidt ekstra i weekenden. Men hvordan står det til med bæredygtigheden? WWF's nye Sushi-guide viser vej.

Af Anne Burlund

Download Sushi-guiden som app på
wwf.dk/sushi

Sushi blev første gang omtalt i et kinesisk leksikon fra det 2. århundrede, hvor det henviser til saltet fisk konserveret i gæret ris. Selvom sushi har flere hundrede år på bagen, er den rå fiske-spise først for alvor slået igennem i Vesten inden for de seneste år. Særligt i de større byer bliver der langet meget sushi over disken. På bare fem år er antallet af sushi-restauranter i Hovedstaden firedoblet fra cirka 50 til 200.

Men ved vi overhovedet, hvad der gemmer sig mellem vores spisepinde? Eller om fisken i makirullen er truet eller er fanget eller opdrættet på en måde, der har negative konsekvenser for havmiljøet, rydder værdifuld natur på land eller har stor bifangst af havskildpadder og andre havdyr? WWF lancerer derfor Danmarks første guide til bæredygtig sushi, der skal hjælpe dig med at træffe et bæredygtigt valg, når du køber sushi.

"Jeg elsker selv sushi, men den skal være bæredygtig, for vi er nødt til at tænke over, hvilke fisk og skaldyr, vi spiser, hvis vi skal sikre, at der er nok af dem til vores børn og børnebørn. Som forbrugere har vi en kæmpe magt over for supermarkeder, fiskehandlere og restauranter, da de kun sælger de varer, vi efterspørger. Vi kan derfor gøre en vigtig forskel ved aktivt at gå efter den bæredygtige sushi," siger Gitte Seeberg, generalsekretær i WWF Verdensnaturfonden.

TRUEDE TUN OG NATURBELASTENDE REJER

Det er særligt vigtigt at være opmærksom på, om de fisk og skaldyr, vi er vilde med at rulle i ris og dyppe i soja, kommer fra truede bestande, og hvordan de er fanget eller opdrættet. I guiden er laksen, tunen og rejen derfor blevet ratet ud fra trafiklys-farverne rød, gul og grøn, der viser, om den er bæredygtig eller ej.

"Tigerrejerne er eksempelvis ofte med til at ødelægge unikke mangroveskove, der er et mekka for større og mindre havdyr og som beskytter lokalsamfundene mod tsunamier. I dag er 35-40 procent af verdens mangroveskove ryddet på grund af rejefarme," fortæller Iben Rathje, fiskeripolitisk medarbejder i WWF Verdensnaturfonden, der derfor anbefaler at gå efter økologiske rejer eller rejer med ASC- eller MSC-mærket.

© ANNE BURLUND / WWF-DK

© ANNE BURLUND / WWF-DK

Der var både kø og glade sushielskere til lanceringen af WWF's Sushi-guide hos Green Sushi.

Også flere af de populære tun-arter er presset i bund eller decideret truede.

"Mange tunfiskerier har stor bifangst af havskildpadder, delfiner og hajer. Det er derfor en svær opgave at finde en bæredygtigt fanget tun," forklarer Iben Rathje og uddyber, at man i nogle supermarkeder nu kan få ferske stykker af skipjack tun fra Stillehavet, der er et godt alternativ til gulfinnet tun. Et andet bæredygtigt alternativ er MSC-certificeret, gulfinnet tun fra Maldiverne og såkaldt sockeye Alaskalaks, der er på WWF's grønne liste og er velegnet som erstatning for tun.

Vil du være sikker på, at din sushi er bæredygtig, kan du også trygt sætte tænderne i blandt andet håndsamlede og opdrættede kammuslinger og kongekrabbe fra Alaska og Norge.

90%
AF VERDENS FISKEBESTANDE ER ENTEN FULDT UDNYTTEDE ELLER DECIDERET OVERFISKEDE.

20%
AF AL FISK - BÅDE DANSK OG UDENLANDSK - PÅ DET DANSKE MARKED ER MSC-MÆRKET.

65 KM/T
KAN TUNEN SVØMME. DEN ER DERMED EN AF HAVETS HURTIGSTE ROVFISK.

10%
AF DE ATLANTISKE BLÅFINNEDE TUN, DER BLEV HEVET OP AF HAVET FRA 2000-2010, VAR ULOVLIGT FANGET.

HALTER BAGEFTER

Hvis sushi-måltidet skal være endnu nemmere og billigt, kan du kaste dig over de færdiglavede bokse i supermarkederne. WWF har undersøgt sortimentet i seks supermarkedskæder, men det viste sig, at informationen på sushi-boksene var yderst mangelfuld:

"I bedste fald kan man læse, at boksen indeholder "rå laks" eller "forkogt reje" – men ofte står der intet om, hvilken konkret art man spiser, hvor den er fra, eller hvordan den er fanget eller opdrættet. Som forbruger er man derfor på herrens mark, hvis man gerne vil tage hensyn til sårbare arter og naturen. Der er derfor brug for langt bedre mærkning om art, fangstmetode og fangstområde," forklarer Iben Rathje.

Heldigvis har flere af de store supermarkedskæder handleplaner på området. For eksempel har Dansk Supermarked indgået en aftale med WWF og forpligtet sig til udelukkende at have et bæredygtigt sortiment af fisk og skaldyr i begyndelsen af 2016.

VIDSTE DU, AT...

...CIRKA 1 MILLIARD MENNESKER ER AFHÆNGIGE AF FISK OG SKALDYR SOM EN VIGTIG PROTEINKILDE?

...I 1960 BLEV DER PRODUCERET 1,6 MIO. TON FISK OG SKALDYR I OPDRÆT? I 2012 VAR PRODUKTIONEN EKSPLODERET TIL 66,6 MIO. TON, HVILKET GØR AKVAKULTUR TIL DEN HURTIGST VOKSENDE FØDEVAREPRODUKTION I VERDEN.

EN REJE MED STANDARDER

Mange års ubæredygtig rejeopdræt i Ca Mau provinsen i Vietnam har ødelagt mangroveskove og forværret vandkvaliteten. WWF har derfor arbejdet for at udbrede mere ansvarlige rejeopdræt, der både tager hensyn til miljøet og gavner lokalbefolkningen. Levende Natur er taget til Vietnam for at besøge de rejeopdræts-grupper, som WWF støtter i processen mod ASC-certificering.

Tekst og foto af Nikolaj Svennevig

Nguyen Van Tuan med sin kone Huynh Hong Cam og deres yngste søn på 8 år.

93 MIO.
MENNESKER LEVER I VIETNAM.

4 MIO.
TURISTER BESØGER VIETNAM HVERT ÅR.

6.464 KR.
TJENER EN VIETNAMESER I GENNEMSNIT OM ÅRET.

75 %
AF LANDET BESTÅR AF BJERGE OG BAKKER. DET HØJESTE BJERG ER FAN SI PAN, SOM ER 3145,9 METER HØJT.

Kilder: CIA World Factbook, Wikipedia m.fl.

Mangroven er flere steder på forsigtig fremgang langs tusinder af kanalers netværk i Vietnams sydligste provins, Ca Mau. Bag den grønne væg af mangrovetræer bor Nguyen Van Tuan med sin kone Huynh Hong Cam og deres to drenge på 8 og 13 år. Igennem de seneste 14 år har de levet af rejeopdræt. Men først for fire år siden begyndte familien for alvor at mærke fremgang, da de tilsluttede sig et kooperativ af rejeopdrættere og derigennem lærte nye ansvarlige opdrætsmetoder.

”Tidligere bestod vores opdræt kun af de rejer og krabber, der forekom naturligt i området,” fortæller Nguyen Van Tuan. ”Men i takt med, at naturen blev mere og mere udpint, blev der også færre rejer. Gennem kooperativet lærte vi at udsætte rejeyngel. Siden mangroven begyndte at blive gendannet, er antallet af krabbeyngel også steget.”

Engang var store dele af Mekong-deltaet dækket af sumpet mangroveskov, men tidligere generationers risdyrkning og 15 års stigning i rejeopdræt har haft en ødelæggende effekt. Mangrover er vigtige for dyreliv og kystfiskeri og beskytter kystlandsbyerne mod de årlige storme.

NY SAMLENDE STANDARD

Vietnam er en af verdens største producenter af fisk og skaldyrsopdræt. Men som i mange andre dele af verden har produktionen ikke haft fokus på bæredygtighed. WWF tog derfor i 2008 initiativ til en række dialoger med alle varekædens aktører, hvilket har banet vejen for Aquaculture Stewardship Council (ASC) og ASC-certificeringen.

VI HAR FÅET MEGET UD AF KURSERNE, HVOR VI HAR LÆRT OM BEDRE OPDRÆTSMETODER. BLANDT ANDET AT TAGE MINDRE VAND IND FRA FLODEN, DER BETYDER, AT VI BEDRE KAN KONTROLLERE KVALITETEN AF VANDET OG BEVARE ET RENT VANDMILJØ. DET KENDTE VI IKKE TIL FØR.

NGUYEN VAN TUAN, REJEOPDRÆTTER

Når et fiske- eller skaldyrsprodukt har det turkise ASC-logo, er det en garanti for, at det er ansvarligt produceret og kan spores gennem hele varekæden fra opdræt til køledisk samt, at der er taget et socialt ansvar for ansatte og lokalsamfundet. Opdrætterne skal ligeledes opfylde en række krav heriblandt beskyttelse af lokalmiljøet, biodiversiteten og vandressourcerne, bruge forsvarligt foder og begrænse brug af antibiotika og kemikalier.

I Ca Mau og to naboprovinser arbejder WWF nu med 620 småskala-rejeopdrættere fordelt på 30 kooperativer.

”Vi støtter opdrætterne i at opnå ASC-certificering ved at introducere bedre opdrætsmetoder som eksempelvis »

OPDRÆTTET ANSVARLIGT asc CERTIFICERET ASC-AQUA.ORG TM

NU KAN DU SNART FÅ ASC-REJER!

Fra uge 17 vil Føtex, Netto og Bilka udelukkende indkøbe ASC-mærkede varmtvandsrejer! Så kan du rulle din egen sushi med dybstegt tigerreje uden skovrydning på samvittigheden.

OM VIETNAM

- Vietnam ligger i Sydøstasien ud mod Det Sydkinesiske Hav og grænser op til Kina, Laos og Cambodja.
- Vietnams hovedstad er Hanoi, men den største by er Ho Chi Minh City (tidligere Saigon).
- Den store Mekong-flod i Nord kaldes også ”Asiens Amazonas”, da den brødføder millioner af mennesker og rummer en rig biodiversitet blandt andet sjældne og truede arter som Irrawaddy floddelfinen, kæmpemallen og siam-krokodillen.
- Vietnams klima spænder fra subtropisk til tropisk monsunklima med høje nedbørsmængder i monsunperioden.
- Vietnams vigtigste naturressourcer er fosfat, kul, sjældne jordarter, krom, olie, gas, tømmer og vandkraft.

» optimal fodermængde og sikring af bedre vandkvalitet – såkaldte Better Management Practices (BMP) over en 2-3 årig periode," fortæller Trine Glue Doan, der er WWF Verdensnaturfondens akvakultur-ansvarlige i Mekong.

Udover forbedrede opdrætsmetoder, støtter WWF også rejefarmernes organisering, så de står stærkere i forhandlinger med foderleverandører og opkøbere. De involverede reje-familier undervises også i opstart af nye aktiviteter, der kan supplere deres indkomst, med fokus på kvinder, som traditionelt ikke er involveret i rejeopdræt. WWF hjælper også med at bane vejen til nye markeder og skabe opmærksomhed hos forbrugerne om ASC-mærkningen.

EN ÅBNING FOR NYE MULIGHEDER

Nguyen Van Tuan og Huynh Hong Cam driver et rejeopdræt ved siden af deres hus. Det kræver kun rejeyngel og minimal fodring og giver et gennemsnitligt månedligt udbytte på 6-900 kroner. I en anden landsby låner Nguyen Van Tuans bror dem et par damme, hvor de er ved at opstarte et intensivt rejeopdræt, der kræver regelmæssig fodring og vandpleje. Dette er mere kompliceret og risikobetonet, men giver også et større udbytte.

"Vi har fået meget ud af kurserne, hvor vi har lært om bedre opdrætsmetoder. Blandt andet at tage mindre vand ind fra floden, der betyder, at vi bedre kan kontrollere kvaliteten af vandet og bevare et rent vandmiljø. Det kendte vi ikke til før," forklarer Nguyen Van Tuan."

Huynh Hong Cam hiver net ind, mens mangroven kigger frem

Kurserne har også inspireret til, hvordan familien kan øge deres indtægt yderligere.

"Jeg tager til markedet efter fisk, som jeg forarbejder og videresælger," fortæller Huynh Hong Cam. "Først var det kun til naboerne, men så begyndte flere at efterspørge dem. Da jeg så forretningsmulighederne, lavede jeg en aftale med fiskerne fra markedet, så de gemmer de gode fisk til mig."

Hendes risvin er også blevet eftertragtet, og deres lille hus har efterhånden udviklet sig til et hushold med ænder, høns, griseopdræt samt en velassorteret køkkenhave, hvis overskud de sælger på markedet.

MERE ØKONOMI, MERE MILJØ

Blandt flodbreddens mange huse bor Tran Van Viet, der er viceformand i det 40 mand store WWF-støttede kooperativ Cong Nhiep i Ca Mau.

"Kooperativet og kurserne har givet os en god miljøforståelse og større ansvarsfølelse," fortæller Tran Van Viet. "Det er op til os at sørge for, at vores medlemmer er uddannede i miljøbeskyttelse. Vi følger i stigende grad ASC-kravene for rejeopdræt, og gør derigennem vores del for at beskytte miljøet i kanalerne og nabolaget."

Et bedre sammenhold og samarbejde imellem opdrætterne er bare nogle af fordelene ved kooperativet. De udveksler opdrætsteknikker og flere grupper har etableret interne mikrofinansieringsordninger. Nogle kooperativer har også kunnet købe større partier kalk og foder til rejerne, hvilket sparer den enkelte farmer både tid og penge. Andre har forhandlet med nogle af de vietnamesiske forarbejdningsvirksomheder og opkøbere om bedre priser for rejerne, hvilket er endnu en ting, som WWF sammen med opdrætterne arbejder på skal lykkes.

Tran Van Viet, viceformand i det WWF-støttede kooperativ Cong Nhiep.

Og det er netop en af de største udfordringer med at få rejefarmerne til at omlægge til en mere miljømæssig og socialt ansvarlig produktion: Der skal være et økonomisk incitament.

"Det er rimelig omkostningsfuldt at blive ASC-certificeret, hvis du gør det i lille målestok. Kooperativerne skal derfor på sigt være med til at sikre en højere og mere stabil pris til opdrætterne, så det er økonomisk rentabelt at blive ASC-certificeret," forklarer Trine Glue Doan fra WWF.

DANSKE FORBRUGERE KAN PÅVIRKE UDVIKLINGEN

"WWF bruger også kræfter på arbejdet med den anden ende af varekæden – særligt at udbrede kendskabet til ASC hos de danske forbrugere. Vi forbrugere har en stor magt og mulighed for at skubbe på for en god og bæredygtig udvikling ved at efterspørge for eksempel ASC-rejer. På den måde kan vi være med til både at bevare unikke naturområder og sikre, at rejefarmerne får en bedre pris og dermed leveforhold," siger Trine Glue Doan.

HVAD GØR WWF?

WWF støtter de mindre rejefarmfamilier til at producere rejer på en mere bæredygtig og ansvarlig måde ved blandt andet at indføre bedre forvaltning og opnå ASC-certificering. WWF arbejder i øjeblikket med 30 farmergrupper i Soc Trang, Bac Lieu og Ca Mau provinserne, som dækker mere end 30 procent af den samlede rejeproduktion i Mekong-deltaet. Disse grupper producerer nu årligt 3.200 tons rejer på en mere ansvarlig måde end tidligere, hvilket har reduceret miljøproblemer og sociale konflikter.

RESTAURANTER DUMPER PÅ BÆREDYGTIGHED

Sushi er for mange danskere en lækker delikatesse og et godt alternativ til usund fastfood. Men ny WWF-undersøgelse viser, at en lang række sushi-restauranter ikke har meget at være stolte af. De serverer nemlig makirulle og nigiri med truet ål, tun og andre sårbare fisk og skaldyr – og som forbrugere har vi ingen chance for at vide det.

Af Cecilie Schantz

Når vi bladrer igennem de flotte, farvestrålende menukort hos den lokale sushi-restaurant, løber tænderne i vand over de lækre sushi i alverdens farver og former. Men man mister nemt appetitten igen, når man hører, hvordan nogle af de fisk og skaldyr, der pryder risbollen har det. WWF har undersøgt ni af de største danske sushikæder og givet dem stjerner fra 0-5 ud fra fem parametre blandt andet om der serveres truede fisk og skaldyr, og hvordan de enkelte arter er fanget eller opdrættet.

Og det ser sort ud, hvis man elsker sushi, men gerne vil sætte tænderne i en bæredygtig en af slagsen. Hele seks ud af ni sushi restauranter skraber bunden og får 0 stjerner. Det gælder Lucky Sushi, 9-Ni Running Sushi, Sushi One, Karma Sushi, Sachi Sushi og Bar' Sushi, mens Letz Sushi sniger sig op på et enkelt point ud af fem mulige. Ingen af de syv sushikæder giver kunderne præcise oplysninger om, hvilke fisk og skaldyr de spiser, eller hvor de stammer fra. Og ingen af de ovenstående sushirestauranter har en handleplan for eller en ambition om at overgå til et bæredygtigt sortiment.

"Sushi One, Lucky Sushi og 9-Ni Running Sushi lægger endda truede dyr på deres nigiri. De har nemlig ål på menuen, og det er helt uacceptabelt. De store danske supermarkedskæder har stoppet alt salg af ål, så det er under al kritik, at disse tre sushi-restaurantkæder fortsat tilbyder deres kunder at spise en truet dyreart," understreger Iben Rathje, fiskeripolitisk medarbejder i WWF Verdensnaturfonden og fortsætter: "Hvis vi havde kunnet give minuspoint, havde vi gjort det!"

KUN TO RESTAURANTER I FRONT

Kun to restaurant-kæder scorer højt i WWF's undersøgelse, nemlig Green Sushi og Sticks'n'Sushi, hvor du kan mæske dig i tempurarejer og inside-outs med fisk og skaldyr, hvor bestanden har det godt. Green Sushi, der er topscoreren med hele fire stjerner, har flere bæredygtige fisk og skaldyr på menuen herunder kongerejer, kammuslinger og 'den nye tun' den såkaldte sockeye Alaskalaks, der er på WWF's grønne liste og med sin flotte røde farve og lækre kød er virkelig velegnet som erstatning for tun.

HVIS VI HAVDE KUNNET GIVE MINUSPOINT, HAVDE VI GJORT DET!

IBEN RATHJE,
FISKERIPOLITISK MEDARBEJDER I WWF

Sticks'n'Sushi scorer tre en halv stjerne i undersøgelsen. Kæden blev i efteråret 2014 MSC-certificeret, der betyder, at der er styr på sporbarheden og bæredygtigheden for den del af deres sortiment, som er MSC-mærket.

"Desværre gælder det endnu kun tre arter på menuen nemlig koldtvandsreje, kammusling og black cod, der er en slags torsk, som desværre ikke er blandt de mest populære sushi-arter. Man kan derfor undre sig over, hvorfor der ikke er arbejdet mere med de store arter som tun og laks," siger Iben Rathje.

WWF ANBEFALER

Der er ingen tvivl om, at der er plads til forbedringer i sushibranchen, og den kan vi som forbrugere være med til at hjælpe på vej. WWF anbefaler, at du spørger kritisk ind til de fisk og skaldyr, du overvejer at bestille og bruger WWF's Sushiguide, så du undgår at sætte tænderne i de mest sårbare fisk og skaldyr.

SÅDAN SCORER SUSHI-KÆDERNE

SÅ MANGE STJERNER HAR DE UNDERSØGTE SUSHIKÆDER FÅET FRA 0-5

GREEN SUSHI: ★ ★ ★ ★
STICKS'N'SUSHI: ★ ★ ★ ½
LETZ SUSHI: ★
KARMA SUSHI: 0
LUCKY SUSHI: 0
9-NI RUNNING SUSHI: 0
SACHI SUSHI: 0
SUSHI ONE: 0
BAR' SUSHI: 0

Læs mere om de enkelte restauranter og WWF's undersøgelse i Sushi-app'en, som du kan downloade til din mobiltelefon.

TAG MED I ZOO I DEN MØRKE TIME

Earth Hour nærmer sig, og det er endnu engang tid til at slukke lyset – i hvert fald bare i én time for at vise, at vi tager klimaforandringerne alvorligt. Mørket symboliserer kampen for klimaet. I år inviterer WWF alle medlemmer til Earth Hour i Københavns Zoo, Odense Zoo og Aalborg Zoo den 28 marts.

Af Cecilie Weinholt-Ludvigsen

© KIM WICKMAN

WWF's medlemmer er i anledning af Earth Hour inviteret til et stort ZOO IN THE DARK EVENT i en af de tre danske zoologiske haver, hvor lyset bliver slukket og sanserne åbnet. Det hele sker den sidste lørdag i marts, hvor det traditionen tro er Earth Hour – eller på dansk Sluk Lyset aften. Folk over hele jordkloden bruger den mørke time til at markere, at de bekymrer sig om klimaet.

"Earth Hour er en aften, hvor vi på en anderledes måde understreger, at klimakampen er vigtig. Og vi vil i den anledning invitere vores medlemmer med til denne helt specielle event i mørket. Det er den perfekte mulighed for at få en god aften samtidig med, at vi i fællesskab sender et vigtigt budskab til politikerne om, at de skal tage klimasagen alvorligt," siger Gitte Hemmingsen, eventchef i WWF Verdensnaturfonden.

I år er der ekstra gode grunde til at slukke lyset. 2014 blev historiens varmeste år. CO_2-udledningen slår rekord, antallet af storme og oversvømmelser er stigende og afsmeltningen af is er faretruende høj. Noget må der ske, det er tydeligt for de fleste, og det kan de fleste da også blive enige om. Spørgsmålet er bare, hvordan det skal gøres, hvem der skal gå forrest, og hvem der skal betale.

COP15, COP16, COP17...

Hvert år mødes de af verdens lande, der har underskrevet FN's klimakonvention til et internationalt klimatopmøde (COP). Siden den første COP blev holdt i 1995, har der været holdt 20 COP'er. Desværre har det endnu ikke ført en løsning med sig. Ved det seneste klimatopmøde i Lima i december, blev det kun til en "tynd kop te", ifølge klima- og miljøchef i WWF Verdensnaturfonden, John Nordbo.

Landene blev kun enige om, hvordan processen henimod "det store" COP21 i Paris i slutningen af 2015 skal forløbe. COP21 bliver af alle involverede parter set som klimaets næste store chance. For tre år siden blev det nemlig besluttet, at en ny og omfattende klimaaftale skal vedtages i 2015 og implementeres senest i 2020. Målet er at holde den globale temperaturstigning under 2 grader, der er den internationalt vedtagne smertegrænse for, hvor ophedet jorden må blive. Og vi er desværre allerede alt for hurtigt på vej mod grænsen.

TID TIL HANDLING

Der har været bygget op til COP21 i Paris i flere år, så vær med til at fejre Earth Hour og send et klart signal til verdens ledere om, at vi er rigtig mange, der ønsker en seriøs klimaaftale i Paris. Med mørket kan vi vise, at vi tror på, at der er lys for enden af tunnelen.

Fremtiden kan blive lysere, hvis vi alle sammen giver en hånd med. Earth Hour holdes én gang om året i 60 minutter. Men se på logoet. Der er et plustegn efter de 60, som symboliserer, at vi også resten af årets timer skal kæmpe klimaets kamp. Den ene mørklagte time om året kræver kun lidt handling, men symboliserer meget mere.

VOX POP

ANNA MÉZIN, 33 ÅR, KOMMUNIKATIONSMEDARBEJDER

BODIL ESMARK, 66 ÅR, PENSIONERET LÆRER

JONAS FYHR ANDREASEN, 39 ÅR, KOK

SYNES DU, AT KLIMAET ER VIGTIGT?

ANNA: JA!

BODIL: Ja.

JONAS: Ja, meget.

HVORFOR?

ANNA: Fordi vi skylder de næste generationer og ikke mindst dyrene at sikre, at planeten ikke bare overlever, men at den er et godt sted at være nu og for evigt.

BODIL: Fordi der er uoverskuelige konsekvenser, hvis klimaet forsætter med at ændre sig i retning af højere temperaturer.

JONAS: Det er vores jord – vores og børnenes fremtid.

HVAD GØR DU SELV FOR KLIMAET?

ANNA: Slukker lyset. Vasker med omtanke. Slukker for oplader og anden elektronik, der ikke er tændt. Køber (hvis muligt) dansk produceret grønt/frugt etc. Donerer penge til diverse formål. Kører med det offentlige og cykler. Køber meget genbrugstøj.

BODIL: Jeg sparer lidt på vandet og sænker rumtemperaturen om natten. Og så skruer jeg ned for varmen, når jeg er væk i flere dage.

JONAS: Jeg slukker altid lyset i rum, jeg ikke opholder mig i, også efter andre i familien. Jeg slukker også for opladere og computere tilsluttet elnettet. Og så tager jeg korte bade.

GRATIS ADGANG FOR ALLE WWF MEDLEMMER + EN GÆST

Her på siderne finder du to billetter, der giver adgang til WWF's eksklusive Earth Hour-event, ZOO IN THE DARK, hvor vi slukker lyset og tænder for sanserne. Eventet foregår i zoologisk have i København, Aalborg og Odense lørdag den 28. marts fra kl. 19-22.

Følg med på **www.sluklyset.dk**

© ADRIANO GAMBARINI / WWF-BRAZIL

SOJA PRESSER SYDAMERIKAS SKOVE

Cerrado, Gran Chaco og Chiquitano er ikke navne på kendte brasilianske sambadansere, men derimod navne på skovøkosystemer i Sydamerika, der fældes til fordel for produktion af soja. En produktion, der er i stigende vækst, og som med hastige skridt fjerner unik skov og dermed de dyr og planter, der lever i den.

Af Mie Oehlenschläger

Endeløse rækker af sojabønne-planter i det flade landskab i Argentina. I det fjerne overflyves markerne af et sprøjtefly med tankene fyldt op med Round-Up. Vi er tæt på grænsen til Brasilien. Tidligere var her skov. Med vilde træer, palmer, buske og blomster. Her levede kæmpemyreslugere, bæltedyr og et utal af fugle som grønne ara- og amazonpapegøjer. Sydamerikas skove med deres unikke dyre- og planteliv er nu blevet fortrængt af sojabønner på mere end en million km² i Argentina, Bolivia, Brasilien og Paraguay. Det svarer til næsten 25 gange Danmarks areal.

”Flere af de sydamerikanske regeringer ønsker at udvikle landbrug og skovbrug og planlægger at rydde mere skov i de kommende år. Derudover er behovet for sojafoder, palmeolie, tømmer m.m. stigende i verden, så presset på Sydamerikas skove fortsætter med uformindsket styrke,” forklarer Thor Hjarsen, tropebiolog i WWF Verdensnaturfonden.

I Danmark har vi et ansvar. Dansk svinelandbrug og fødevareindustri bruger produkter, som stammer fra områder, hvor der tidligere har vokset skov. På disse sider tager vi dig med til fem forskellige skovøkosystemer i Sydamerika, der alle er påvirket af den stigende soja-produktion.

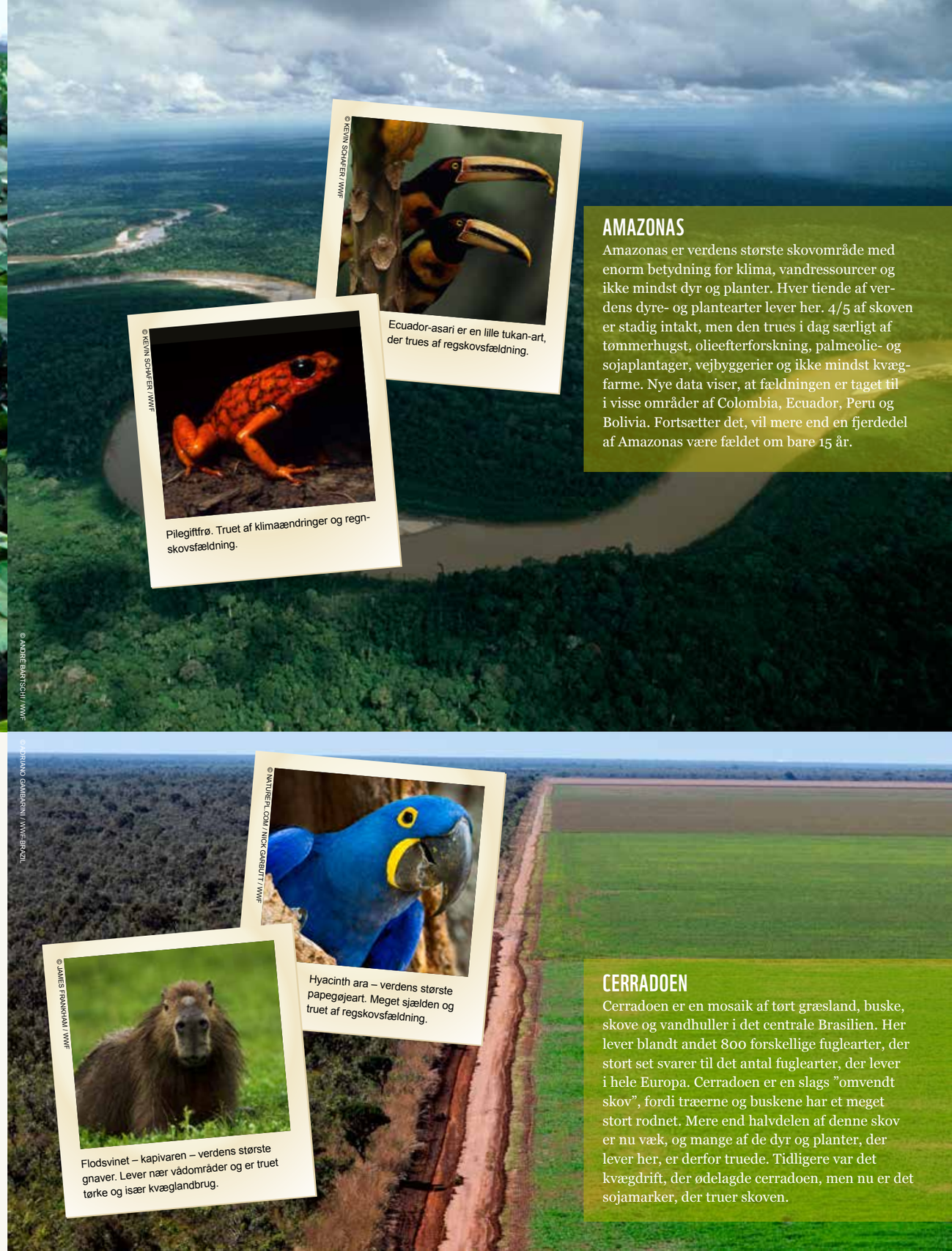

© KEVIN SCHAFER / WWF

Ecuador-asari er en lille tukan-art, der trues af regskovsfældning.

© KEVIN SCHAFER / WWF

Pilegiftfrø. Truet af klimaændringer og regnskovsfældning.

© ANDRÉ BÄRTSCH / WWF

AMAZONAS

Amazonas er verdens største skovområde med enorm betydning for klima, vandressourcer og ikke mindst dyr og planter. Hver tiende af verdens dyre- og plantearter lever her. 4/5 af skoven er stadig intakt, men den trues i dag særligt af tømmerhugst, olieefterforskning, palmeolie- og sojaplantager, vejbyggerier og ikke mindst kvægfarme. Nye data viser, at fældningen er taget til i visse områder af Colombia, Ecuador, Peru og Bolivia. Fortsætter det, vil mere end en fjerdedel af Amazonas være fældet om bare 15 år.

© NATUREPL.COM / NICK GARBUTT / WWF

Hyacinth ara – verdens største papegøjeart. Meget sjælden og truet af regskovsfældning.

© JAMES FRANKHAM / WWF

Flodsvinet – kapivaren – verdens største gnaver. Lever nær vådområder og er truet tørke og især kvæglandbrug.

© ADRIANO GAMBARINI / WWF-BRAZIL

CERRADOEN

Cerradoen er en mosaik af tørt græsland, buske, skove og vandhuller i det centrale Brasilien. Her lever blandt andet 800 forskellige fuglearter, der stort set svarer til det antal fuglearter, der lever i hele Europa. Cerradoen er en slags ”omvendt skov”, fordi træerne og buskene har et meget stort rodnet. Mere end halvdelen af denne skov er nu væk, og mange af de dyr og planter, der lever her, er derfor truede. Tidligere var det kvægdrift, der ødelagde cerradoen, men nu er det sojamarker, der truer skoven.

DEN ATLANTISKE REGNSKOV

I de lave bjerge langs Brasiliens og Argentinas Atlanterhavskyst findes Sydamerikas måske mest truede lavlandsskove. Denne regnskov rummer mere end 8.000 endemiske dyre- og plantearter, som ikke lever andre steder. Desværre er kun 10-15 procent af den oprindelige skov i dag tilbage. Landbrug og skovbrug var tidligere de største trusler, men i dag er anlæggelse af veje og bebyggelse hovedproblemet. Samtidigt er disse områder også de steder, hvor der bor flest mennesker. Faktisk ligger storbyerne Rio de Janeiro og Sao Paulo netop der, hvor der tidligere lå skov.

CRAN CHACO

Cran Chaco er en skov, der domineres af et meget varmt og tørt klima. Skoven med buske, træer og græsland strækker sig fra det sydlige Bolivia og ned i Argentina og Paraguay. Den rummer 3.400 plantearter, 500 fuglearter og mere end 200 arter af krybdyr og padder. Skoven er i dag stærkt truet, særligt i Argentina og Paraguay, hvor den største trussel er opdyrkning til sojalandbrug. Op mod halvdelen er forsvundet alene i Argentina, mens Bolivia stadig har ganske store områder tilbage.

CHIQUITANO-SKOVENE

Chiquitano-skovene i Bolivia tilhører noget af verdens mest truede, tropiske skov. Her lever en række store og sjældne pattedyr som puma, mankeulv og det op til 50 kilo tunge kæmpebæltedyr. Særligt tørre skovtyper som chiquitanoen på det flade lavland er nem at komme til og omdannes derfor hurtigt til kvægdrift og sojalandbrug. Endnu er kun 10-15 procent af chiquitanoen fældet, men da Bolivias regering har planer om at lave landbrugsudvikling over enorme arealer, er denne skovs fremtid i fare.

VIRKSOMHEDER SIDDER BÅDE MED ANSVARET – OG LØSNINGEN

En stor del af de sydamerikanske sojabønner ender som dyrefoder – også i Danmark. Det "koster" et markareal på næsten 5 m² i Brasilien at producere en stor flæskesteg på et par kilo. En mark, hvor der kan have vokset unik, tropisk skov. I år 2050 forventes dobbelt så stor sojaproduktion som i dag på globalt plan.

Derfor samarbejder WWF blandt andet med virksomheder, der bruger soja. Mejerigiganten Arla Foods og HKScan, som er en af verdens største producenter af kyllinge-produkter støtter Round Table on Responsible Soy (RTRS). RTRS er en garanti for, at sojaen bliver dyrket under hensyntagen til natur, miljø og sociale forhold.

Levende Natur har spurgt de to virksomheder, hvad ansvarlighed betyder for dem.

ARLA: VI BRUGER VORES FORBRUGERMAGT

Arlas mælkeproducenter bruger soja i foderet til deres malkekvæg. Men Arla ønsker ikke, at mælken skal have rydning af tropisk skov på samvittigheden. Derfor støtter virksomheden op om en ansvarlig sojaproduktion gennem RTRS.

I 2014 har Arla købt certifikater, der dækker 100 procent af den soja, som anvendes i den samlede mængde kvægfoder, landmændene benytter. Arla mener nemlig, at RTRS's principper og kriterier for ansvarlig sojaproduktion er relevante, omfattende og ansvarlige – og meget vigtigt, at en uafhængig tredjepart kontrollerer, om sojaen nu også bliver produceret under de ansvarlige forhold, RTRS påstår.

"Vores langsigtede mål er, at alt det soja, der bliver produceret, skal leve op til de principper for ansvarlighed, som RTRS stiller. Jo flere, der efterspørger det, des billigere vil det blive. Dokumenteret ansvarlighed i produktionen skal være normen – ikke undtagelsen! Vi køber meget soja og har dermed forbrugermagt.

Kjell Lunden-Pettersen, seniorrådgiver i Arla.

Hannu Kottonen, CEO i HKScan.

Den bruger vi til at sende et stærkt budskab om, at vi ønsker en udvikling mod ansvarlighed," fortæller Kjell Lunden-Pettersen, seniorrådgiver i Arla.

VORES LANGSIGTEDE MÅL ER, AT ALT DET SOJA, DER BLIVER PRODUCERET, SKAL LEVE OP TIL DE PRINCIPPER FOR ANSVARLIGHED, SOM RTRS STILLER.

KJELL LUNDEN-PETTERSEN, SENIORRÅDGIVER I ARLA

Arla blev medlem af RTRS i 2010 og har været engageret i at udbrede kendskabet til RTRS, så flere virksomheder får mulighed for at efterspørge det. Og selvom det koster mere på den økonomiske bundlinje, har det sine klare fordele:

"Vores engagement i RTRS har øget Arlas troværdighed både internt i virksomheden og hos vores kunder. Og vi forsætter, for RTRS har simpelthen det største potentiale til at omdanne sojabønneproduktionen i en ansvarlig retning," siger Kjell Lunden-Pettersen.

HKSCAN: ANSVARLIGHEDEN STARTER VED FODERET

HKScan tror på, at en mere bæredygtig kyllingeproduktion starter ved en mere bæredygtig foderproduktion. Derfor blev virksomheden i 2014 medlem af RTRS med et mål om, at al den foder, der bliver brugt i deres kyllinger, er RTRS certificeret i 2018.

RTRS's principper sikrer, at nationale og regionale lovgivninger bliver overholdt, ligesom det forsikrer om gode arbejdsforhold, miljømæssig ansvarlighed og sunde landbrugspraksisser. Så selvom HKScan også kigger på at udvikle nye innovative fodertyper, så starter arbejdet ved soja:

"Vi er en af Europas største producenter af kyllingekød. Vi tror derfor på, at vores engagement i RTRS er vigtig for udviklingen af en mere bæredygtig sojaproduktion. Sammen med vores leverandører på alle vores hjemmemarkeder; Finland, Baltikum, Sverige og Danmark, bevæger vi forretningen i retning af vores mål om certificeret soja," siger CEO i HKScan, Hannu Kottonen, som oplever, at markedet for alvor er begyndt at flytte sig:

"Interessen for RTRS-certificeret soja vokser dag for dag blandt vores interessenter – og vi ønsker at møde deres interesser," uddyber Hannu Kottonen.

HVAD ER RTRS-CERTIFIKATER?

- Round Table on Responsible Soy (RTRS) er et samarbejde mellem ngo'er, sojaproducenter, opkøbere, finansieringsinstitutter, foderindustrien, fødevareproducenter og detailhandlere/supermarkedskæder om ansvarlig sojaproduktion og anvendelse af soja.
- RTRS skal sikre en økonomisk rentabel, socialt retfærdig og miljømæssigt forsvarlig produktion af soja.
- RTRS arbejder blandt andet for at forbyde yderligere skovrydning i sårbare områder i forbindelse med sojadyrkning, at reducere brugen af potentielt skadelige kemikalier og at sikre arbejdernes rettigheder, uddannelse og sikkerhed.

HVAD KAN DU SELV GØRE?

Bliv Regnskovspartner og hjælp WWF med at beskytte Sydamerikas skove på **bidrag.wwf.dk**

© CHARLOTTE M. MOSHØJ / WWF

REKORDMANGE ISBJØRNE SKUDT I SELVFORSVAR

Flere og flere isbjørne mister livet, når de på grund af klimaforandringerne søger på land og ind mod byerne, hvor det farlige dyr udgør en reel trussel mod mennesker. I Østgrønland er situationen særlig kritisk, viser ny WWF-rapport, der giver en stribe anbefalinger til, hvordan problemet kan gøres mindre.

Af Rune Langhoff

WWF's Charlotte M. Moshøj på feltarbejde i Ittoqqortoormiit.

© CHARLOTTE M. MOSHØJ / WWF

12 isbjørne blev i de første ni måneder af 2014 skudt i selvforsvar i Grønland. Det er det højeste tal nogensinde registreret. Det er særligt klimaforandringerne og den smeltende havis, der betyder, at isbjørnene må være mere på landjorden væk fra deres foretrukne levested på isen. Tiden på land og den længere sulteperiode betyder, at de oftere og oftere kommer ind til byer og bygder på jagt efter mad.

I den østgrønlandske by Ittoqqortoormiit sker det periodevis, at isbjørnene kommer tæt på eller helt ind i byen flere gange ugentligt, viser ny WWF-rapport, der fokuserer på netop konflikter mellem isbjørne og mennesker i Ittoqqortoormiit.

"Det er et alvorligt problem, som for længe har været overset. De mange konflikter mellem isbjørne og mennesker betyder, at folk er utrygge og frygter at møde en af de isbjørne, der oftere og oftere befinder sig helt inde i byen," siger Charlotte M. Moshøj, arktisk biolog hos WWF Verdensnaturfonden og forfatter til rapporten.

FIRE ISBJØRNE SET PÅ EN UGE

I de to uger hun besøgte Ittoqqortoormiit i forbindelse med rapportens feltstudie, blev hele fire bjørne set tæt på eller inde i byen. En enkelt måtte skydes, da den gik til angreb på to fangere, der forsøgte at jage den væk.

"Det er problematisk for alle, både isbjørne og befolkning, at der ikke gøres mere for at finde en løsning. Den nuværende situation er ikke holdbar," siger Charlotte M. Moshøj.

En stribe interviews med indbyggerne i Ittoqqortoormiit viser samtidig, at der er en frygt for, at problemet bliver endnu større i fremtiden. Befolkningen efterlyser derfor større fokus på problemstillingen fra myndigheder og de grønlandske medier.

Rapporten, der kan læses på WWF's hjemmeside, giver en række anbefalinger til, hvordan problemet kan løses. Et af forslagene er at undgå, at isbjørnene bliver tiltrukket af affald og sæl- og hvalroskød, som bruges som hundefoder, for eksempel ved at bruge bjørnesikre kasser til opbevaring. En anden anbefaling lyder, at der bør organiseres formelle patruljer efter isbjørne, så bjørnene kan blive skræmt væk i tide.

"Grønlands Selvstyre arbejder allerede i dag med problemstillingen, og det er godt, men der skal gøres mere, hvis borgerne i Ittoqqortoormiit skal kunne føle sig trygge, og antallet af isbjørne skudt i selvforsvar bringes ned," siger Charlotte M. Moshøj.

HJÆLP ISBJØRNEN

Støt WWF's arbejde for at bevare isbjørnen – bliv Isbjørn- & Klimapartner på **wwf.dk/partner**. Du kan også støtte WWF's kamp for Arktis ved at skrive under på **stoetarktis.dk**

ET WWF-MIRAKEL I CANADA

WWF har støttet en isbjørnepatrulje i Arviat i det nordlige Canada. I 2012 betød det, at der ikke blev skudt en eneste bjørn i selvforsvar. I 2010 var tallet otte, så der er tale om en dramatisk nedgang. Nu har WWF startet et træningsprogram, som borgere kan deltage i, hvis de vil lære at skræmme bjørnene væk på sikker vis.

35

ISBJØRNE MISTEDE LIVET FRA 2007 TIL 2012 SOM RESULTAT AF KONFLIKTER MELLEM ISBJØRNE OG MENNESKER. I 2014 VAR TALLET REKORDHØJT. I ÅRETS FØRSTE NI MÅNEDER MISTEDE 12 ISBJØRNE, HERAF TRE UNGER, LIVET.

20-25.000

ISBJØRNE ER DER TILBAGE PÅ VERDENSPLAN.

30 KM.

– SÅ LANG AFSTAND KAN EN ISBJØRN LUGTE FØDE SOM ÅDSLER AF HVIDHVAL, NARHVAL, GRÅHVAL, HVALROS OG GRØNLANDSHVAL.

© WWF / DK

MIN STØRSTE FRYGT ER, AT MINE BØRN OG JEG BLIVER OVERRASKET AF EN ISBJØRN, SOM KOMMER FOR TÆT PÅ, SÅ VI BLIVER BANGE FOR AT DEN ANGRIBER OG IKKE KAN FORSVARE OS SELV ELLER NÅ AT KOMME VÆK.

LEA SANIMUINAQ MADSEN, INDBYGGER I ITTOQQORTOORMIIT OG MOR TIL TO.

TÆT PÅ ISBJØRNENE

På **wwf.dk/arktis** kan du se en video, hvor lokalbefolkningen i Ittoqqortoormiit fortæller, hvad det betyder, når isbjørnene flere gange om ugen kommer tæt på eller helt ind i byen.

MADAGASKAR – LEMURERNES LAND

Dansende lemurer, træer så store som kirker og et landskab så tørt som en ørken og fugtigt som en regnskov. H.K.H. Prinsgemalen Præsident for WWF Verdensnaturfonden, og Gitte Seeberg generalsekretær i WWF, har været på Madagaskar for at se nærmere på naturen og dyrelivet.

Af Charlotte Brix Andersen

© R.ISOTTI, A.CAMBONE - HOMO AMBIENS / WWF

H.K.H. Prinsgemalen og Gitte Seeberg i godt selskab

© CHARLOTTE BRIX ANDERSEN / WWF

VIDSTE DU, AT...

...MADAGASKAR MED SINE 587.000 KM² ER VERDENS FJERDE STØRSTE Ø – OG PÅ STØRRELSE MED FRANKRIG ELLER 14 GANGE DANMARKS STØRRELSE?

...LANDET RUMMER OMKRING 250.000 ARTER, HVORAF HELE 70 % ER ENDEMISKE OG DERMED IKKE FINDES ANDRE STEDER I VERDEN?

...DER FINDES SYV ARTER AF BAOBAB-TRÆER PÅ MADAGASKAR, MENS AFRIKAS FASTLAND KUN RUMMER EN ENKELT ART?

...MADAGASKAR KALDES "LEMURERNES LAND", DA DER LEVER MERES END 50 FORSKELLIGE LEMUR-ARTER?

Madagaskar har et fantastisk og enestående dyreliv, men desværre står kun mellem 5-10 procent af den oprindelige skov i dag tilbage på verdens fjerde største ø. Med en stigende befolkningstilvækst og en befolkning, som traditionelt har brugt træ til madlavning og varme, er skovbevarelse en kæmpe udfordring på øen. Kommerciel skovhugst har også været med til at gøre udfordringen stor. Tusindvis af de oprindelige træer er blevet fældet intensivt og ulovligt og sendt til udlandet for at blive til lænestole og sofaborde.

H.K.H. Prinsgemalen og Gitte Seeberg rejste i december til Madagaskar for at se på nogle af problemstillingerne.

FINURLIGE LEMURER

Rejsen gik blandt andet til Anakao-området på den sydvestlige del af Madagaskar, hvor man finder den såkaldte spiny forest, som er en slags ørken-skov. Inde i skoven lever den finurlige katta-lemur, der er særligt kendt fra animationsfilmen "Madagaskar". Men der var ikke kun lemurer i dette spændende område. Der var også forskellige arter af slanger, landskildpadder, kamæleoner og meget mere.

"Dyre- og plantelivet på Madagaskar er så unikt, fordi det har fået lov til at udvikle sig igennem millioner af år isoleret fra andre områder i verden. Dyrene har været afskåret fra deres artsfæller på det afrikanske fastland, men også selv inden for Madagaskar, har de været adskilt af bjergkæder. Det betyder, at selv de arter, der tilhører den samme familie har udviklet sig i forskellige retninger og er blevet til nye selvstændige arter. Derfor finder man så mange unikke arter på øen," fortæller Gitte Seeberg.

DYRELIVET ER SÅ UNIKT, FORDI DET HAR FÅET LOV TIL AT UDVIKLE SIG IGENNEM MILLIONER AF ÅR ISOLERET FRA ANDRE OMRÅDER I VERDEN.

GITTE SEEBERG

I skoven var der også de kæmpestore baobabtræer, som er en af verdens ældste træsorter og er blevet Madagaskars kendetegn.

"Baobabtræerne er ekstremt flotte – nærmest så høje som en kirke og så brede som rundetårn. Jeg følte mig virkelig lille ved siden af dem. Der er ingen, der rigtigt ved, hvor gamle de kan blive, men man ved dog, at mange er mellem 400-800 år gamle," siger Gitte Seeberg.

På denne del af Madagaskar er WWF blandt andet med til at holde øje med arterne og deres udvikling i skoven. Men også hvordan de påvirkes af klimaforandringerne, så man kan sætte ind med de rigtige indsatser.

OVNE BRUGER MINDRE TRÆ

I Tulear-området, som også ligger på den sydvestlige del af Madagaskar, gør WWF ligeledes en stor indsats for at bevare skovene. Her har WWF været med til at uddanne en håndfuld af de lokale til at være guider, der kan vise mangroveskoven frem for turister. WWF har også været med til at udvikle energieffektive ovne, som bruger 50 procent mindre træ og/eller 50 procent mindre trækul. Familierne har taget godt imod dem, og hvis disse ovne bliver endnu mere udbredt, vil det have en positiv effekt på skovene.

"Ovn-projektet er et godt eksempel på, hvordan WWF samarbejder med lokalbefolkningen om at bevare naturen og dyrelivet. Ved at få mere effektive ovne, som tærer mindre på naturen, kan skovene og Madagaskars truede arter, hvoraf mange ikke findes andre steder i verden, bevares. Nogle af lemur-arterne kan for eksempel kun leve af bladene fra de oprindelige træer," siger Gitte Seeberg.

PRINSGEMALEN GLAD FOR WWF'S SKOVARBEJDE

Turen blev afrundet med et besøg i regnskoven i nationalparken i Andasibe på den nordøstlige del af øen. Her lever der adskillige arter af lemurer, hvilket var til stor glæde for Prinsgemalen og Gitte Seeberg. De brugte lang tid sammen med de nysgerrige væsener. Prinsgemalen var glad for besøget på Madagaskar:

"Jeg er glad for med egne øjne at have set det vigtige arbejde, WWF gør for naturen på denne enestående ø. Vi har set flere projekter, der muliggør bevarelsen af skovene og det helt unikke dyreliv på Madagaskar. Det er gode og vigtige initiativer, men der er fortsat meget at gøre."

En smuk brandmand spottet tæt på kysten.

© JESPER FRANK

HOP I HAVET MED WWF

Går du og dine børn og undrer jer over, hvad der gemmer sig under havoverfladen ved de danske kyster? Så har I nu muligheden for kvit og frit at hoppe med WWF i vandet og opleve en fascinerende verden af liv og farver.

Af Jan Kjærgaard

© WWF

En panserulk prøver at undslippe Peter Skødt Knudsens greb.

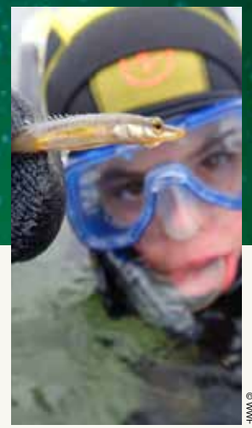

© WWF

En haventusiast fra et Opdag Havet-arrangement viser en tangsnarre frem.

WWF Verdensnaturfonden arrangerer i år en stribe Opdag Havet-arrangementer rundt om i det ganske land. Her kan du gå på opdagelse i havet sammen med WWF's havnaturformidler Peter Skødt Knudsen, der af mange nok er kendt fra tv-programmerne NØRD på Eventyr. WWF stiller kvit og frit våddragter, svømmefødder, masker og snokleudstyr til rådighed, og der er udstyr til både børn, unge og voksne – tynde som trinde. Peter Skødt Knudsen eller en anden fra WWF's Opdag Havet-crew bliver din personlige havnatur-guide på din snorkletur.

Du vil hurtigt opdage, at du svømmer ind i masser af forskellige fiskearter – selv helt tæt på kysten. Til vores arrangementer i Århus og København i efteråret stødte vi blandt andet på havkarudser, rødspætter, søsalater, søanemoner, strandkrabber og søstjerner. Vel tilbage på landjorden, blev alle de opdagede arter registreret på en tavle.

GLÆD DIG TIL EN OPDAG HAVET EVENT NÆR DIG

På **facebook.com/opdaghavet**, kan du løbende se, hvor der er et arrangement nær dig. Vi kommer rundt flere steder i landet blandt andet ved Lillebælt og på Bornholm. Ved arrangementerne vil du også kunne se spændende videoer fra den danske havnatur, og WWF-crewet vil tegne og fortælle om alt det fascinerende, man kan opleve få meter ude i vandet – lige under havoverfladen.

HAVOPDAGELSER SKAL REGISTRERES I APP

Efter snorkelturen skal deltagerne være aktivt med til at registrere opdagelser og observationer i en ny app, som WWF er i gang med at udvikle i samarbejde med forskere fra Center for Makroøkologi, Evolution og Klima (CMEC) på Københavns Universitet.

Håbet er, at haventusiaster rundt om i landet vil fortsætte med at indtaste arter i WWF's app efter og mellem Opdag Havet-arrangementerne. I 2016 vil WWF Verdensnaturfonden kåre Danmarks hotspot for marin biodiversitet – altså det sted i den danske undervandsverden, hvor man kan støde på flest forskellige arter.

Opdag Havet-arrangementerne er en del af et større WWF-projekt 'Danskerne og Havet', som er finansieret af Aage V. Jensens Naturfond.

HVEM: CONNIE KRAGELUND, 53 ÅR, TERAPEUT, FORFATTER OG DYRLÆGE
HVOR: VIRUM
HVAD: REGNSKOVSPARTNER I WWF SIDEN 2005

VIL DU VÆRE MØD ET MEDLEM?

Har du en særlig naturoplevelse, du gerne vil dele med WWF's medlemmer? Er du medlem, partner, frivillig eller har du på anden måde støttet WWF's arbejde og kunne du tænke dig at være vores næste Mød et medlem?
Så skriv til **levendenatur@wwf.dk**

MØD ET MEDLEM

Hvorfor har du valgt at blive regnskovspartner i WWF?
Fordi jeg mener, det er enormt vigtigt, at vi bevarer regnskovene. Det er jo jordens lunger, der omsætter CO_2 til ilt, og de rummer et enormt mangfoldigt dyre- og planteliv.

Hvad betyder naturen for dig?
Som barn var jeg ofte alene, så naturen var dér, hvor jeg hentede nærhed og tryghed. Det var et sted, hvor jeg kom i kontakt med både mig selv og verden omkring mig. Senere har jeg nydt naturen alene og sammen med min familie. Da børnene var mindre, tog vi ofte på picnic- og cykelture. I dag ridder jeg sammen med mine to piger og nyder at gå ture i skoven og ved vandet.

Hvordan startede din interesse for regnskoven?
I forbindelse med en længere rejse var jeg en uge i regnskoven i Malaysia. På et fagligt plan har jeg altid været fascineret af regnskovens dyreliv. Alligevel var det en overvældende oplevelse, da jeg stod midt i den tropiske regnskov for snart 25 år siden. At vandre rundt i den frodige vegetation under de grønne trækroner, omgivet af regnskovens fantastiske lyde, gav mig en følelse af at være omsluttet på en tryg og varm måde. I dag ville jeg sikkert være mere forsigtig, men da jeg var i midten af 20'erne, var jeg ikke bange for den vilde natur. Det var et sandt eventyr at overnatte i grotter blandt stråbiller og kæmpestore tusindben. Når jeg tænker tilbage, kan jeg stadig blive rørt over den kraftfulde oplevelse, det var. Det gav mig en fornemmelse af, hvor vigtigt det er, at vi bevarer regnskovenes mangfoldighed. Der er også fundet mange nyttige stoffer i planter fra regnskoven, der blandt andet bruges i medicin, og vi har langt fra opdaget alle – måske gemmer der sig stoffet, som kan kurere visse kræftformer?

Hvilken indsats, mener du, er særlig vigtig for at bevare verdens regnskove?
Vi er nødt til at stoppe den tiltagende afskovning, men det er ikke let, for der er store økonomiske interesser på spil. Det er blandt andet derfor, jeg støtter WWF – der er brug for nogen til at råbe vores politikere op, så der for alvor bliver gjort noget for at stoppe den illegale handel med tømmer fra regnskoven. Desuden handler det i nogle lande om at få skabt muligheder for, at lokalbefolkningen kan dyrke jorden uden, at det medfører store indhug i dyrebare skovområder. Vi ved alle, at der er brug for handling, hvis vi skal bevare vores planet, men det er gennem vores følelser, at vi for alvor bliver motiveret til at gøre noget. Derfor er det vigtigt, at naturbevarelse bliver formidlet både som fakta og på måder, der giver følelsesmæssig genklang, så mange flere af os bliver motiverede til at involvere os. Om ikke andet så ved et medlemskab eller partnerskab i WWF, så regnskovens bevarelse kan komme højere op på den politiske dagsorden.

DIT WWF

Sæt kulør på dine breve

Nu kan du bestille WWF's populære Naturmærke for 2015 og støtte arbejdet for en levende planet. Med årets Naturmærke hylder WWF arterne i Amazonas og på Cerradoen i Sydamerika. Du kan blandt andet møde den fascinerende mankeulv, hvis hårpragt rejser sig, når der er fare på færde og den blå hyacinthara, verdens største papegøje, som lever i par hele livet.
Bestil Naturmærket for 50 kr. på
shop.wwf.dk

TAK! DIN STØTTE GØR WWF'S ARBEJDE MULIGT

Dit GRØNNE Tip

"Der hvor jeg bor, har vi et bytterum. Vi stiller ting ned i rummet, som vi ikke længere bruger, og som andre måske går og mangler. Jeg har fundet halvdelen af mine møbler i bytterummet. På den måde smider vi mindre ud og slipper for hele tiden at købe nyt."

Anne Bruus Albæk, 65 år, Silkeborg

Kontakt WWF

Du er altid meget velkommen til at kontakte Medlemsservice, hvis du har spørgsmål til dit medlemskab eller til din støtte.

Skriv til
info@wwf.dk
eller ring på telefon
35 36 36 35

Vidste du, at...

...du kan oprette din egen indsamling på BetterNow til fordel for WWF? Hvis du godt kan undvære designervasen til dit jubilæum eller kobberbryllup, så kan du i stedet oprette din egen indsamling til verdens natur, som venner, familie og kollegaer kan bidrage til.
Giv os en hjælpende hånd på
www.betternow.org/dk/wwf

DANMARKS VILDESTE KLUB!

Forær dine børn eller børnebørn et medlemskab af PandaClub og giv dem vilde oplevelser året rundt!
Et medlemskab til kun 250 kr. giver gratis adgang til de ni største Zoos og dyreparker samt Planetariet. Derudover vilde events, PandaClub magasinet og meget mere!
Læs mere på
pandaclub.dk

PIP MED WWF ONLINE

Hvis du ikke allerede følger WWF på Twitter, så gør det nu! Så får du nyheder og fakta om vores arbejde i Danmark og udlandet – og kan være med til at sprede de vigtige budskaber til gavn for verdens natur. Følg os på Twitter på **@WWFdk**

39 %

af alle levende dyr er forsvundet i løbet af de seneste 40 år. Skovrydning er en vigtig del af forklaringen.

BLIV REGNSKOVS-PARTNER!

Halvdelen af verdens plante- og dyrearter lever i de tropiske skove. Hvert år forsvinder tropisk skov, der svarer til to en halv gange Danmarks areal. Det sætter blandt andet tigeren, orangutangen og den afrikanske skovelefant under hårdt pres.

Vestens import af soja og palmeolie er to af de vigtigste årsager til, at kæmpe arealer tropeskov bliver fortrængt. Skoven bliver ryddet og brændt til fordel for marker med sojafoder til vores grise, kyllinger og høns – og palmer med olie, der indgår i vores sæbe, chokolade og chips. Den go- de nyhed er, at vi kan gøre noget ved det! Du kan hjælpe WWF med at arbejde for, at produktionen af palmeolie og soja bliver mere ansvarlig og bæredygtig og ikke går ud over skoven, dyrene og de mennesker, der lever der.

Som regnskovspartner får du:
- Regnskovsnyhedsbrev min. 2 x årligt
- Magsinet Levende Natur 4 x årligt
- Årligt foredrag om WWF's arbejde for at beskytte klodens trope-skove og dyr

Bliv regnskovspartner i dag på
bidrag.wwf.dk

SVØB DIG I PANDA-BLØDHED

Nu kan du købe WWF-badehåndklæder i 100 % økologisk bomuld og blød kvalitet (Ecolabel, GOTS og BSCI-certificeret) i webshoppen til kun 199 kr. Find håndklædet og andre bæredygtige lækkerier på **shop.wwf.dk**

DONÉR DIN BRUGTE TONER OG STØT WWF

Vidste du, at din virksomhed ganske gratis både kan støtte WWF og skåne miljøet? Hvis I donerer jeres brugte tonere via tonerindsamling.dk, sælges de videre til en certificeret genbrugsvirksomhed, og 50 % af overskuddet fra salget doneres til WWF. Indtil nu har indsamlingen givet mere end 160.000 kr. til naturen! Læs mere og donér på **www.tonerindsamling.dk**

VIRKSOMHEDER DER STØTTER WWF VERDENSNATURFONDEN

Danske virksomheder kan blive firmasponsorer i WWF Verdensnaturfonden og derved støtte arbejdet for at sikre verdens natur. Der findes tre forskellige firmasponsorater. De er fuldt fradragsberettigede og koster mellem 3.500 og 25.000 kr. om året. Læs mere på **wwf.dk/firmasponsor**. Følgende virksomheder støtter WWF Verdensnaturfonden med sponsorpakker til 25.000 kr. og 10.000 kr.:

25.000 kr. A/S Rødovre Centrum, Earth Control, Care4Nature, JØRGEN KRUUSE A/S, Rockwool International A/S, René Gross Kærskov, Dantoy A/S,

10.000 kr. Partner-ads ApS, Akzo Nobel Deco A/S, BoligOne Dan Lüth ApS, Borella projects, Martin Bencher Group A/S, Regner Grasten Film, RigtigHundemad ApS, www.superkoi.dk, Essential Foods, Søndergaard Nedrivning ApS, VITAL PETFOOD GROUP A/S, Raaco A/S, Xena ApS

UDGIVER: WWF VERDENSNATURFONDEN, SVANEVEJ 12, 2400 KØBENHAVN NV
ÆNDRINGER VEDR. ABONNEMENT RING VENLIGST 35 36 36 35 ELLER SKRIV TIL WWF@WWF.DK
OMDELES AF FK DISTRIBUTION A/S

Indsamling

Hjælp Sydamerikas sårbare dyr og planter

Cerradoen i Sydamerika er verdens mest artsrige savanne. Her vokser unikke planter, og her lever de mest fantastiske dyr – blandt andet 137 udryddelsestruede dyrearter. Savannen giver vand til det Amazonas, hvor jaguaren jager sit bytte.

Men kun 20% af cerradoen er endnu intakt, fordi naturen fortrænges af landbrug – primært af dyrkning af sojabønner til dyrefoder.

Hjælp WWF med at sikre, at der ikke bliver ryddet værdifuld oprindelig skov for at gøre plads til sojaplantager.
Støt på **bidrag.wwf.dk/natur2015**

KLIK
bidrag.wwf.dk/natur2015
STØT
MobilePay på 31 25 42 99
SMS
wwf til 1231 og giv 100 kr.
(+ alm. sms-takst)